

O‘ZBEKISTONNI XALQARO TASHKILOTLAR BILAN HAMKORLIK ALOQALARI: ISLOM HAMKORLIK TASHKILOTI MISOLIDA

Sharifiy Nuriddin Sobir o‘g‘li

Toshkent Davlat Agrar Universiteti o‘qituvchisi

Islom Hamkorlik Tashkiloti (IHT) - O‘zbekiston va Islom hamkorlik tashkiloti o‘rtasidagi hamkorlik aloqalari - ikki bosqichli ijtimoiy integratsiyalashuv jarayoni sodir bo‘lganini ko‘rishimiz mumkin:

Birinchi bosqich 1995-yildan 2015-yillarni o‘z ichiga olib, xalqaro huquq va xalqaro munosabatlar sub’ekti sifatida Islom hamkorlik tashkiloti bilan do‘stona munosabatlar shakllangan;

Ikkinchi bosqich 2016-yildan keyingi davrni qamrab olib, ichki barqarorlik sharoitida O‘zbekiston dunyoviy davlat sifatida, Islom hamkorlik tashkiloti va a‘zo davlatlar bilan ko‘p tomonlama do‘stona munosabatlarni yanada izchil rivojlantirdi.

Ushbu jarayonlar quyidagi voqeliklar bilan ham xarakterlanadi.

O‘zbekiston hamda Islom hamkorlik tashkiloti hamkorligining birinchi bosqichi 1995 yil oktyabr oyida AQShning Nyu-York shahrida bo‘lib o‘tgan Islom hamkorlik tashkiloti a‘zo davlatlar Tashqi ishlar vazirlarining navbatdan tashqari uchrashuvida O‘zbekiston Respublikasining ushbu tashkilotga kuzatuvchi sifatida qabul qilinishi bilan boshlandi. Oradan bir yil o‘tib, O‘zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti Islom Karimovning maktubi asosida 1996-yil 2-oktyabrda Islom hamkorlik tashkilotiga a‘zo davlatlar Tashqi ishlar vazirlarining har yili o‘tkaziladigan navbatdagi muvofiqlashtirish sessiyasida O‘zbekiston Respublikasi mazkur tashkilotning teng huquqli

a'zosiga aylandi.

O'zbekiston Respublikasi Bosh vaziri boshchiligidagi rasmiy delegatsiya 2005-yil dekabr oyida Makka shahrida o'tkazilgan Islom hamkorlik tashkilotining navbatdan tashqari 3 sammitida ishtirok etib, yuzaga kelayotgan global geosiyosiy vaziyat sharoitida islom mamlakatlarini hamjihatlikka chorlovchi tashkilotning yangi strategiyasini ishlab chiqish hamda tashkilotni zamonaviy xavf-hatar va tahdidlarga qarshi kurasha oladigan samarali institutga aylantirish zaruriyatini ilgari surgan edi. Tadbir davomida O'zbekiston xalqaro tashkilot doirasida a'zo davlatlarning yagona pozitsiyasini ishlab chiqish taklifini kiritdi va ushbu taklif musulmon dunyosi davlatlarining aksariyati tomonidan qo'llab-quvvatlanib, keyinchalik tashkilotning 10-yillik dasturi matnining tegishli qismiga alohida kengaytirilgan band sifatida kiritildi. Sammit yakunida Makka deklaratsiyasi va yakuniy Kommyunikelar qabul qilinib, unda musulmon davlatlarining birdamlikni mustahkamlashga, yangi xavf-xatar va tahdidlarga qarshi umumiy pozitsiya ishlab chiqishga intilishlari, shuningdek bag'rikeng va ma'rifiy Islom g'oyalarini targ'ib etish zarurati o'z aksini topgan.

Qolaversa, Islom hamkorlik tashkilotining 2008-yil 13-14 mart Dakar shahridagi 11-sammitda O'zbekiston Bosh vaziri o'rinbosari boshchiligidagi delegatsiya, 2013-yil 2-7 fevral Qohiradagi 12-sammitda O'zbekistonning Islom hamkorlik tashkiloti doimiy vakili boshchiligidagi delegatsiya ishtirok etdi.

2014-yil 18-19 iyunda Jidda shahrida bo'lib o'tgan Islom hamkorlik tashkiloti Tashqi ishlar vazirlari kengashining 41-sessiyasida O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirining birinchi o'rinbosari boshchiligidagi delegatsiya 2016-yil Tashqi ishlar vazirlari kengashining 43-sessiyasini O'zbekistonda o'tkazishga tayyor ekanligini e'lon qildi.

2015-yil 27-28 mayda Al-Quvaytda bo'lib o'tgan TIVKning 42-

sessiyasida mazkur organning navbatdagi sessiyasini 2016-yil O'zbekistonda o'tkazish to'g'risida qaror qabul qilinishi O'zbekiston hamda Islom hamkorlik tashkiloti o'rtasidagi hamkorlikning yangi bosqichini boshlab berdi. O'zaro tashriflar va rasmiy aloqalar haqida shuni aytish mumkinki, Islom hamkorlik tashkiloti vakillari O'zbekistonda bo'lib o'tgan Parlament hamda Prezident saylovlarida xalqaro kuzatuvchi sifatida faol qatnashishgan.

Tahlillar natijasida hamkorlikning birinchi bosqichi O'zbekiston Islom hamkorlik tashkiloti forumlarida mintaqaviy xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlash borasidagi tashabbuslarni ilgari surganligi hamda o'zaro aloqalar amalga oshirilib, ma'lum darajada bir qator ijtimoiy-iqtisodiy masalalarni hal qilinganligi kuzatiladi.

O'zbekiston hamda Islom hamkorlik tashkiloti hamkorligining ikkinchi bosqichida o'zaro aloqalar izchillashib, faol munosabatlar yo'lga qo'yildi. 2016-yil 14-15 aprel Istanbuldagi 13-sammitda O'zbekiston Oliy Majlis Senati raisi boshchiligidagi delegatsiya ishtirok etdi. TIVKning 43-sessiyasiga tayyorgarlik ko'rish doirasida O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vaziri A. Komilov boshchiligidagi delegatsiya 2016-yil 23-28 iyul kunlari Jidda shahrida tashkilotga a'zo dalatlarning yuqori mansabdor shaxslari hamda Iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy masalalar bo'yicha Islom komissiyasi majlislarida ishtirok etdi. O'zbekiston delegatsiyasi raislik qilgan mazkur tadbirlar chog'ida Toshkentdagi TIVK sessiyasida tasdiqlash uchun kiritilgan Islom hamkorlik tashkilotining asosiy faoliyat yo'nalishlari bo'yicha rezolyusiya loyihalari ko'rib chiqildi va ma'qullandi.

Hamkorlikning ikkinchi bosqichida Islom hamkorlik tashkilotining yangi Ustavi 2015-yil 14-dekabrda imzolanib 2016-yil aprel oyida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati tomonidan ratifikatsiya qilindi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yovkochev Sh. Islom va hozirgi zamon. –Toshkent. 2010. –145 b.
2. Yovqochev Sh. Jahon siyosatida islom omili. - Toshkent. 2016. - 236 b.
3. Xasanov R. Organizatsiya Islamskaya konferensiya i musulmanskiye gosudarstva SNG // Sentralnaya Aziya i Kavkaz, №11, –1997
4. Беккин Р.И. Исламские финансовые институты и инструменты в мусульманских и немусульманских странах: особенности и перспективы развития / Автореф. д-ра. эконом. наук. – М., 2009. – С.50.
5. R.Farmonov, K.Jo‘rayev. Xalqaro munosabatlar tarixi. –T.: JIDU, 2011. – 200 b.
6. Usmonov Q. O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvi.-T.: Moliya. 2003.
7. Lafasov M. O‘zbekiston Respublikasining xalqaro aloqalari.-T.: Moliya. 1995;